

NOVINARSTVO IZMEĐU TEORIJE I PRAKSE
(Prikaz knjige: Aleksandar Bogdanić, 2016., *Razmatranje*
novinarskog diskursa i teorije medija – uvod u teoriju
***novinarnosti*, Banja Luka: Komunikološki koledž)**

DOI 10.7251/FIZN1701367V

Knjiga „Razmatranje novinarskog diskursa i teorije medija – uvod u teoriju novinarnosti“ autora Aleksandra Bogdanića predstavlja pravo osvježenje za recentnu komunikološku literaturu Bosne i Hercegovine i regiona. Već na samom početku možemo primjetiti da dugačak naslov knjige, na prvu, može da djeluje odbojno onima koji se ne susreću često sa komunikološkim temama. Međutim, već sa početnim stranicama autor plijeni pažnju čitoaca i uvodi ga u svijet komunikoloških rasprava, dilema i teorija. Laganim stilom pisanja, neopterećenim, često nerazumljivim komunikološkim terminima, Bogdanić čini da se knjiga čita u dahu.

Osnovni predmet interesovanja ove studije se odnosi na pitanja iskonskih potreba ljudi za informacijama/komunikacijom u društvenoj zajednici, ali i načina zadovoljavanja ovih potreba koje su nerijetko tokom duge istorije ljudskog postojanja značile goli opstanak pojedinca i zajednice. U tom smislu, kvalitetno javno/društveno informisanje (novinarstvo) je normativno pitanje čiju istorijsku genezu Bogdanić uspješno opisuje u tekstu. Autor traga za najboljim modelom javnog i društveno odgovornog komuniciranja, koje je svoj profesionalni oblik dostiglo sa razvojem novinarske profesije (**novinarstvo kao diskurs**). Iako se u knjizi naglašava značaj novinarstva kao osnovnog oblika profesionalnog zadovoljavanja ljudskih potreba za informacijama, Bogdanić ne posmatra novinarstvo samo kao specifičnu profesiju. Isto tako ne naglašava ulogu i značaj medijskih tehnologija kojima se sadržaji šalju publici, već nastoji prepoznati vladajuće **novinarske diskurse**, odnosno (nepisane) zakone koji upravljaju savremenim novinarstvom, ali i potrebama koje određeni diskurs kreira i nameće korisnicima (publici).

Kako bi riješio problem pronalaženja najbolje novinarske paradigme Bogdanić uvodi – teoriju novinarnosti, što predstavlja jedan od osnovnih ciljeva ovog rada, odnosno „kulminaciju monografije“.

Dvije dominantne novinarske paradigme koja se bore za „prevlast“ u savremenom novinarskom/medijskom svijetu su paradigma odgovornog novinarstva i paradigma zabave. Novinarski diskurs „novinarnosti“ se oslanja na

paradigmu koja je u funkciji informativnih potreba publike (paradigma odgovornog novinarstva). S tim u vezi možemo jednostavno reći da teorija novinarosti nastoji da na jedno mjesto okupi sve postojeće profesionalne zahtjeve, vrijednosti, norme i načela koji se stavljaju pred novinarsku profesiju. Zbog toga i sam autor će za teoriju novinarosti u jednom trenutku reći da ona predstavlja jednu „idealnu realizaciju novinarske paradigme“ (str: 14). Bogdanić navodi tri osnovne vrijednosti ove paradigme: odnos prema društvenoj stvarnosti, vjesnovrijednost, i novinarski izraz (jezik). Odnos prema stvarnosti tiče se vrijednosti kao što su blagovremenost, vjerodostojnost, tačnost, potpunost i uravnoteženost u novinskom izvještavanju. Vjesnovrijednost je skup vrijednosti koje svaki novinar treba imati na umu kada izvještava. To su vrijednosti kao što su: opšti društveni interes, blizina, važnost i sl. Jezik kojim se novinari koriste u svojim izvještajim može značajno da utiče na konačan smisao poruke, te prema tome treba ispunjavati kriterijume jasnoće, preciznosti ili cjelovitosti (str.175). Osim ovih vrijednosti, Bogdanić smatra da su istinitost i odgovornost dva najvažnija načela paradigme novinarosti. U najkraćem načela se odnose na usmjerenost ka novinarstvu koje je oslobođeno ideologije, odnosno odgovornosti prema publici za ono što se objavljuje.

S obzirom na to da teorija novinarosti može poslužiti i kao priručnik tj uputstvo za dekonstrukciju, svih medijskih sadržaja, to znači da se praktičnom primjenom ove teorije mogu uspješno razotkriti profesionalni nedostaci u medijskim tekstovima. Međutim, osim dekonstrukcije, monografija pruža vrlo precizna uputstva za kreiranje sadržaja koji bi u potpunosti bili u funkciji društveno odgovornog novinarstva. Imajući u vidu postojanje normativnih zahtijeva koje paradigma novinarosti nalaže, sigurni smo da će novo djelo Aleksandra Bogdanića otvoriti prostor za debatu o održivosti teorije kao i njenoj praktičnoj primjeni u svakodnevnoj novinarskoj praksi.

Osim analize novinarskog diskursa i teorije novinarosti što su i osnovni motivi za nastanak ovog teksta, vrijednost monografije proizilazi i iz još jedne, ništa manje značajne, činjenice. Naime, u drugom dijelu knjige Bogdanić uspijeva da ponudi pregled svih značajnijih klasičnih (tradicionalnih), ali i savremenih (postmodernih) medijskih/komunikoloških teorija. U tom kontekstu u knjizi su dobrim dijelom zastupljena istraživanja koja su karakteristična za ovih pet komunikoloških škola: Toronto škole ili popularne škole tehnološkog (medijskog) determinizma (Inis, Makluan, Postman), čikaške škole na čelu sa teoretičarima simboličkog interakcionizma (Mid, Blumer), frankfurtske škole kritičkog mišljenja (Adorno, Horkhajmer, Habermas), predstavnika britanskih studija kulture (Hol, Vilijams), te Kolumbija škole na čelu sa Kacom i Lazarsfeldom. U nastojanju da što bolje predstavi postojeće teorije Bogdanić se ne odlučuje za dobro probani i rekli bismo najlakši način hronološkog ređanja teorija, već ih objašnjava uklapajući ih u širi kontekst odnosa između medija/novinarstva i društva prema dinamici i potrebama svog teksta.

Imajući u vidu relativno mali broj knjiga koje se na ovaj način bave komunikološkim temama/teorijama, sigurni smo da će ovo pregledno, jasno i koncizno, a opet vrlo detaljno i sveobuhvatno Bogdanićevo djelo vrlo jezgrovitog teksta pronaći svoj put do stručne, ali i šire čitalačke publike.

Vuk Vučetić